

ŽVP mokymai. II sesija

Vidaus valymo paslaugos

Poveikis

Valymo produktų / paslaugų gyvavimo ciklas

- **Žaliavų gavyba ir perdirbimas** > neatsinaujinantieji ištekliai, išmetamas CO₂, tarša
- **Gamyba** > tarša
- **Pardavimas** > išmetamas CO₂
- **Naudojimas** > išmetamas CO₂, vandens sąnaudos, poveikis sveikatai
- **Šalinimas** > tarša, atliekos

Poveikis aplinkai

Sprendimai, darantys poveikį aplinkai

- Valymo produkto formulė ir žaliavų naudojimas
- Energijos ir vandens sąnaudos naudojimo etape
- Išleidžiamos nuotekos
- Atliekų susidarymas

Taikymo sritis

Kas įtraukta į ES ŽVP kriterijus?

- Įprastinės profesinės vidaus **valymo paslaugos**
- **Stiklinių paviršių valymas** nenaudojant specialios įrangos
- **Valymo produktai ir (arba) priedai**

Taikymo sritis

Kas neįtraukta į ES ŽVP kriterijus?

- dezinfekavimo ir sanitarinio valymo veiklos, taip pat valymo veiklos, kuri apima biocidinių produktų, kuriems taikomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo, naudojimą;
- valymo veiklos gamybos vietose.

Poreikių vertinimas

Tikrųjų valymo poreikių nustatymas

Trys pagrindiniai klausimai:

- Kurias konkrečias patalpas reikia valyti?
- Ar skiriasi šių patalpų valymo poreikiai ir dažnumas?
- Kokio lygio valymo kokybės reikia šioms patalpoms?

Pasiūlymų vertinimo kriterijai

Per valymo paslaugos gyvavimo ciklą taip pat gali prireikti taikyti ir tobulinti aplinkosaugos valdymą ir rengti darbuotojų mokymą.

Daugiau informacijos [ŽVP kriterijuose](#).

Pavyzdys. Kokybės rezultatų reikalavimais grindžiamas valymo paslaugų pirkimas (CSCU, Ispanija)

Vidaus valymo paslaugoms taikomas ES ŽVP požiūris

- Reikalauti, kad paslaugos teikėjas turėtų svarbiausius gebėjimus ir taikytų pagrindines aplinkosaugos vadybos priemones bei praktiką.
- Reikalauti tinkamo ir dažno paslaugos teikėjo darbuotojų mokymo.
- Reikalauti naudoti mažesnio poveikio aplinkai valymo produktus.
- Skatinti pirkti labiau koncentruotus valymo produktus.
- Reikalauti naudoti mažesnio poveikio aplinkai valymo priedus (įskaitant mikropluošto gaminius).
- Reikalauti naudoti efektyviai energiją vartojančią elektrinę valymo įrangą (įskaitant dulkių siurblius).
- Reikalauti tiekti mažesnio poveikio aplinkai vartojimo prekes.

ES ŽVP kriterijai

Vidaus valymo paslaugos (2018)

Pavyzdžiai

- **Kvalifikaciniai reikalavimai** – įrodyti su aplinką tausojančiomis vidaus valymo paslaugomis susijusius gebėjimus ir patirtį.
- **Techninės specifikacijos** – užduotims vykdyti naudojami valymo produktai turi atitikti ES ekologinio ženklo suteikimo kietųjų paviršių valymo produktams 1 ir 4 kriterijus.
- **Pasiūlymų vertinimo kriterijai** – balai bus skiriami proporcingai aplinkosaugos valdybos sistemos, kurią konkurso dalyviai įsipareigoja taikyti vykdydami sutartį, kokybei.
- **Sutarties vykdymo sąlygos** – valymo darbuotojai turi galėti naudoti tinkamus dozavimo ir skiedimo aparatus.

Visi kriterijai dokumente

- [Vidaus valymo paslaugoms taikomi ES ŽVP kriterijai](#)

Patikra

Atitikties valymo ŽVP kriterijams patikra

Ko reikalauti?

- Bandymų ataskaitos / stebėsenos duomenys
- Ekologiniai ženklai / trečiosios šalies išduotas sertifikatas
- Atitiktį reikalavimams įrodantys dokumentai
- Taikomų sistemų aprašymas
- Saugos duomenų lapai ir (arba) naudojimo instrukcijos
- Anksčiau įgytos patirties aprašymas ir rekomendacijos

Kada?

- Atitiktį ŽVP kriterijams reikia įvertinti vertinant pasiūlymus ir sutarties vykdymo etape.

Visi patikros nurodymai dokumente

- Vidaus valymo paslaugoms taikomi ES ŽVP kriterijai

Patikra

Kriterijų pavyzdžiai

1.1 TS – ekologiniu ženklu pažymėtų produktų naudojimas

Pagrindinis kriterijus. Šių vykdant su sutartimis susijusias užduotis naudotinių tipų valymo produktai (*perkančiosios organizacijos nustatytinų valymo produktų sąrašas*) turi atitikti ES ekologinio ženklo suteikimo kietųjų paviršių valymo produktams 1 kriterijų (toksiškumas vandens aplinkai) ir 4 kriterijų (draudžiamos arba ribojamos cheminės medžiagos).

Patikra. Konkurso dalyvis turi pateikti vykdant sutartį naudotinių valymo produktų sąrašą ir pateikti atitikties įrodymo dokumentus.

Kietųjų paviršių valymo produktams skirtu ES ekologiniu ženklu paženklinėti produktai laikomi atitinkančiais reikalavimus.

Patikra

Kriterijų pavyzdžiai

Aplinkosaugos vadybos sistemos

Balai bus skiriami proporcingai aplinkosaugos valdybos sistemos, kurią konkurso dalyviai įsipareigoja taikyti vykdydami sutartį, kokybei.

(Vertintinų aplinkosaugos vadybos sistemos priemonių sąrašas pateiktas dokumente [Vidaus valymo paslaugoms taikomi ES ŽVP kriterijai](#)).

Patikra. Konkurso dalyvis privalo pateikti vykdant aplinkosaugos vadybos sistemos reikalavimus taikytinų priemonių aprašą.

Pagal standartą ISO 14001 sertifikuotos aplinkosaugos vadybos sistemos bus laikomos atitinkančiomis priemonių, į kurias reikia atsižvelgti, a–d punktus.

Sistemoje EMAS užregistruotos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos bus laikomos atitinkančiomis visas kriterijuose išvardytas priemones.

Aplinkosaugos vadybos sistema apima (I)

- a) reikšmingų tiesioginių ir netiesioginių aplinkosaugos aspektų nustatymą (grindžiamą jų daromu poveikiu aplinkai) ir reikiamų priemonių siekiant kuo labiau sumažinti jų poveikį nustatymą;
- b) tikslią veiksmų programą, kuria būtų užtikrinama, kad nustatytos priemonės būtų tinkamai taikomos teikiamoms paslaugoms. Veiksmų programoje taip pat turi būti nustatyti aplinkosauginio veiksmingumo uždaviniai, susiję su nustatytais aplinkosaugos aspektais (pvz., naudojamų valymo produktų kiekio mažinimas);
- c) kasmet atliekamą vidaus vertinimą, kuris suteikia galimybę patikrinti organizacijos veiklos rezultatus pagal veiksmų programoje nustatytus uždavinius. Vertinimo rezultatais turi pasinaudoti organizacijos valdyba, kad užtikrintų nuolatinį veiklos gerinimą atnaujinama aplinkosaugos veiksmų programą (tikslus ir veiksmus);
- d) trečiosios šalies vertinimą, atliekamą atitikties vertinimo įstaigos, t. y. įstaigos, kuri, vadovaujantis ES teisės aktais arba tarptautiniais standartais, gavo akreditaciją arba leidimą atlikti aplinkosaugos vadybos sistemų atitikties vertinimą;

Aplinkosaugos vadybos sistema apima (II)

- e) gebėjimą pateikti trečiosios šalies patikrintus materialius įrodymus arba patvirtinamuosius dokumentus, kuriais patvirtinama, kad įrodymų dėl neatitikties su aplinka susijusiems teisiniams reikalavimams nėra;
- f) įsipareigojimą nuolat gerinti nustatytų aplinkosaugos aspektų aplinkosauginį veiksmingumą, visų pirma reguliariai atliekant organizacijos aplinkosauginio veiksmingumo stebėseną ir teikiant viešai skelbiamas šio veiksmingumo ataskaitas.
- g) privalomą trečiosios šalies aplinkosaugos vertintojo patvirtintos aplinkosaugos ataskaitos paskelbimą bent kas 4 metus.

Ataskaitoje turi būti aprašomi toliau nurodyti elementai:

- organizacijos struktūra ir veikla,
- aplinkosaugos politika ir aplinkosaugos vadybos sistema,
- aplinkosaugos aspektai ir poveikis aplinkai,
- aplinkosaugos programa, įskaitant veiksmus ir uždavinius,
- aplinkosauginis veiksmingumas ir atitiktis su aplinka susijusiems taikomiems

teisiniams įsipareigojimams;

h) aktyvų darbuotojų dalyvavimą, įskaitant tiek konkretaus darbuotojo ir jo atstovų dalyvavimą, tiek jam ir jo atstovams teikiamą informaciją. Tai apima darbuotojų dalyvavimą nuolatiniame organizacijos aplinkosauginio veiksmingumo gerinimo procese įsitraukiant į visus aplinkosaugos vadybos sistemoje atliekamus veiksmus.

Lygiavertės aplinkos apsaugos vadybos priemonės

Kitos lygiavertės aplinkos apsaugos vadybos priemonės gali būti tiekėjo parengtų taikomų aplinkos apsaugos vadybos priemonių aprašymas, kuriame turėtų būti:

1. apibrėžta įmonės vadovybės patvirtinta aplinkos apsaugos politika;
2. nustatyti reikšmingiausi aplinkos apsaugos aspektai, kuriems įtaką daro, gali daryti įmonės vykdoma veikla, ir šiuos aplinkos apsaugos aspektus reglamentuojantys teisės aktai;
3. aplinkosauginiai tikslai ir uždaviniai bei priemonės šiems tikslams pasiekti;
4. aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo stebėsena – paskirti atsakingi asmenys, nustatyta jų atsakomybė, pareigos ir priemonių įgyvendinimo terminai;
5. parengtas aplinkosauginių ir avarinių situacijų valdymo planas;
6. aplinkosauginio gerinimo veiklos kontrolė (pvz., parengiamos kasmetinės ataskaitos, kurios pateikiamos, pristatomos įmonės vadovybei).

Galimybė įsigyti rinkoje

Aplinkai draugiškų valymo paslaugų ir produktų patikra

Valymo paslaugoms taikomus ŽVP kriterijus galima tikrinti atsižvelgiant į ES ekologinius ženklus, taikomus:

- vidaus valymo paslaugoms (naujas);
- kietųjų paviršių valymo produktams (suteiktas 3 901 produktui);
- tekstilės produktams (suteiktas 2 625 produktams);
- nuplaunamiems kosmetikos gaminiams (suteiktas 2 205 produktams).

Svarbiausia – patikimumas!

- Esama ir kitų valymui skirtų ekologinių ženklų, bet jų kokybė gali skirtis – pirkėjai turėtų rinktis I tipo ekologinius ženklus, t. y. ženklus, kuriuos **yra patvirtinusi trečioji šalis ir kurie suteikiami atsižvelgiant į gyvavimo ciklo sąnaudas.**

Išsamiau apie ekologinius ženklus – 3 modulyje („Teisiniai aspektai“).

Išsamiau apie ES ekologiniu ženklu pažymėtus produktus ir paslaugas – [ES ekologiniu ženklu pažymėtų produktų kataloge](#).

Ekologinių ženklų taikymas per ŽVP

Kitų kriterijų įtraukimas į savo konkursą

I tipo ekologiniai ženklai, kaip ir patikra, gali būti papildomų kriterijų šaltinis.

Per konkursą galima taikyti kelis, **bet ne visus** ekologinio ženklo kriterijus.

Pavyzdys – vidaus valymo paslaugoms taikomas ES ekologinis ženklas:

- ✓ *O8 kriterijus*: pareiškėjas turi būti paskyręs paslaugų vadovą ir nustatęs <...> valymo kokybės stebėsenos, vertinimo ir gerinimo procedūras.
- ✗ *M6 kriterijus*: pareiškėjas turi sudaryti sąlygas darbuotojams rūšiuoti **jo patalpose** susidarančias kietąsias atliekas pagal atitinkamas atliekų srautų kategorijas.

Suteikiant ES ekologinį ženklą tekstilės gaminiams taikomi kriterijai nurodyti [Komisijos sprendime 2018/680/ES](#).

ŽVP skatinantys teisės aktai

REACH reglamentas (EB) Nr. 1907/2009

REACH reglamente nustatyta įmonių (ne viešojo sektoriaus institucijų) atsakomybė nustatyti ir valdyti cheminių medžiagų keliamą riziką ir pateikti naudotojams saugos informaciją.

Kancerogeninės, mutageninės, toksiškos reprodukcijai arba patvarios, bioakumuliacinės ir toksiškos cheminės medžiagos gali būti priskiriamos prie **labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų (SVHC)** ir įtraukiamos į **REACH kandidatinį sąrašą**.

Įmonėms nustatytas teisinis įpareigojimas vartotojų prašymu pranešti apie 0,1 % koncentraciją viršijančias SVHC.

Daugiau informacijos

- [REACH labai didelį susirūpinimą keliančių cheminių medžiagų kandidatinis sąrašas](#)

Gyvavimo ciklo sąnaudos

Vidaus valymo paslaugų GCS

Gyvavimo ciklo sąnaudos (GCS) – tai visos per produkto, darbo arba paslaugos gyvavimo ciklą patiriamos sąnaudos.

Darbuotojų darbo užmokesčiai sudaro didžiausią valymo paslaugų sąnaudų dalį, todėl:

1. žaliųjų produktų sąnaudos visų sąnaudų atžvilgiu nedidelės;
2. žalioji valymo praktika gali trumpinti valymo laiką ir mažiau kainuoti.

Daugiau informacijos apie valymo paslaugų GCS rasite [techninėje aiškinamojoje ataskaitoje](#)

GCS pavyzdys.

Mikropluošto tekstilė

- Brangesnis produktas **sąnaudas padidina ~1 %.**
  - Veiksmingesnis produktas **darbo laiką sutrumpina ~10 %.**
- = GCS sumažėja iš viso 9 %.**

Su ES siūlomais kriterijais susijęs poveikis sąnaudoms

Nauji pasiūlyti ŽVP kriterijai	Didelis skirtumas tarp žaliųjų ir ne žaliųjų produktų ir paslaugų	Įvertintas poveikio valymo paslaugų gyvavimo ciklo sąnaudoms reikšmingumas
Darbuotojų mokymas	Reikšmingas poveikis gyvavimo ciklo sąnaudoms, tačiau jį sunku visapusiškai kiekybiškai įvertinti	Apie 1 proc.
Aplinkosaugos vadybos priemonės ir praktika	Įdiegimo (aplinkosaugos vadybos sistemos kūrimo) sąnaudos yra priimtinos, tačiau įgyvendinimo sąnaudos gali būti didelės ir neaišku, koks yra sąnaudų efektyvumas.	Įdiegimo sąnaudos <1 proc. gyvavimo ciklo sąnaudų; įgyvendinimo sąnaudos galėtų būti reikšmingos.
Mažesni poveikį aplinkai darančių valymo produktų naudojimas	Žalieji produktai gali būti gerokai brangesni	Nuo 1 proc. iki 3 proc.
Koncentruotų neskiestų valymo produktų naudojimas	Vertinant ilgalaikiu požiūriu neskiesti valymo produktai yra pigesni nei paruošti naudoti produktai	Sumažėja apie 1–3 proc.
Mikropluošto produktų naudojimas	Mikropluošto produktai yra brangesni, bet juos naudojant galima labai sumažinti gyvavimo ciklo sąnaudas	Sumažėja 9 proc. (+1 proc. sąnaudų, –10 proc. darbuotojų laiko sąnaudų)
Mažesni poveikį aplinkai darančių valymo reikmenų naudojimas	Nepakanka rinkos duomenų išvadoms padaryti	Mažiau nei 1–2 proc.
Dulkių siurblių energijos vartojimo efektyvumas	Nepakanka rinkos duomenų išvadoms padaryti	Apie 2 proc.

Daugiau gairių

Kokybės rezultatų reikalavimais
grindžiamas valymo paslaugų pirkimas
(CSCU, Ispanija)

Žaliųjų kriterijų įtraukimas į paslaugų
pirkimo sutartį
(Nacionalinė aplinkos apsaugos
institucija, Rumunija)

Žaliasis valymo produktų pirkimas
(Gento miestas, Belgija)

**ŽVP pagalbos
tarnyba**

Daugiau pagalbos
ŽVP klausimais
nemokamai
suteiks ES

pagalbos tarnyba

Asociacijos „Vietos valdžios institucijos už tvarų vystymąsi“ (ICLEI) Europos Komisijai parengtas priemonių rinkinys

Modulio autorius – „Vietos valdžios institucijos už tvarų vystymąsi“ (ICLEI).

Savininkas, redaktorius – Europos Komisija, Aplinkos generalinis direktoratas, 2019.

Nuotraukos: leidus „Pixabay.com“ pagal „Creative Commons“ (CCO) licenciją.

Atsakomybės ribojimo pareiškimas: Šis priemonių rinkinys yra orientacinis Komisijos tarnybų dokumentas; jis negali būti laikomas kaip nors privalomu šiai institucijai. Nei Europos Komisija, nei jos vardu veikiantys asmenys nėra atsakingi už šiame dokumente pateiktos informacijos panaudojimą.